

POMIECHOWO

[135] Wizyta kościoła parafialnego pomiechowskiego w roku pańskim 1775.

[136] Wizyta kościoła parafialnego pomiechowskiego za szczęśliwych rządów Jaśnie Oświeconego Michała Jerzego Ciołka Xiążęcia Poniatowskiego z Bożey y Stolicy Apostolskiej łaski, biskupa płockiego xiążęcia pułtuskiego, koadiutora biskupstwa krakowskiego, opata komendataryusza czerwińskiego, dziekana warszawskiego orderu Orła Białego y świętego Stanisława kawalera.

[139] Opisanie kościoła parafialnego pomiechowskiego podług przepisu podanych artykułów na generalną od Jaśnie O. Xiążęcia Jmci biskupa płockiego wizytę dnia ósmego miesiąca lutego roku terażniejszego wydanych.

1. W Pomiechowie wsi w dobrach opactwa czerwińskiego iest kościół parafialny murowany sztuką krzyżową, który roku Pańskiego 1544-go fundowany iest przez JW Jmci xiędza Ambrożego opata y kapitułę czerwińską.

O erekcyi tego kościoła ta tylko iest wiadomość, że ią Szwedzi spalili. Poświęcony iest zaś roku Pańskiego 1619 od JW Jmć xiędza Woyciecha Tholibowskiego¹ pierwey suffragana a potem biskupa płockiego.

Tego kościoła doroczna uroczystość poświęcenia odprawuie się każdego roku w niedzielę 17 po świętach iako iest wyraźnie na kolumnie murowany przy ołtarzu literami wielkimi czarnemi na pamiątkę tey dewocyi odprawiania.

Parafie są pograniczne: zakroczymska, nasielska, wrońska, zgierska. Inszemu kościołowi y diecezji nie iest przyległy. Miasto Zakroczym od tego kościoła iest odległe o milę, miasto Serock także o mil 2, rzeka Wkra na półtora staia od tego kościoła płynie y wpada w rzekę Narew ze główną, która Narew iest odległa na 50 stai od kościoła. Strumyków, strug między tą parafią [140] żadnych nie masz.

Wioski: Czarnowo Kikoły, Goławice z drugiey strony Orzechowo, Wólka, Miękoszyn, Psucino od kościoła pomiechowskiego za wspomnianą rzeką Wkrą, iednakże każdego roku łatwa iest przez nią przeprawa.

Ten kościół pomiechowski sam w sobie iest matką, innemu nie iest przydany. Wioski do pilnego starania względem pieczołowitości dusz są te: Pomiechowo, Modlino, Kosewo, Kosewko, Szczypiorno, Goławice, Miękoszyn, Psucino, Wólka, Orzechowo, Kikoły, Czarnowo, Brody; innych

zaś wiosek w inszym /oprócz tego gdzie ten kościół zostaje/ powiecie nie masz y miejsc.

Osób chłopskich do spowiedzi wielkanocney znajduje się nr 664 y ci wszyscy tey obligacyi zadość uczynili. Dzieci zaś małych, którzy nie są sposobni do spowiedzi nr 90, osób zaś inszey religii nie masz oprócz Żydów, którzy w karczmach dworskich zostają starych nr 8, młodszych nr 14.

Tey parafii pomiechowskiej wzdłuż y wszędy nie ma więcej nad milę tego kościoła y dobroczynności opat z klasztorem czerwinińskim y prawo opiekuństwa kościelne oraz dobrodzieystwo jest zakonne. Patronka tego kościoła święta Anna, której uroczystość odprawuje się w sam dzień przypadający, podczas tey solennizacyi żadnych nie bywa występów niegodziwych.

2. Ołtarzy w tym kościele jest 3. Ołtarz wielki, w którym wyobrażenie Pana Jezusa malowane na płótnie. Drugi ołtarz Najświętszey Panny Różańcowey, trzeci ołtarz Opatrzności [141] Boskiej. Te wszystkie ołtarze są całe z swoimi portatellami, relikwiami zapieczetowanymi. Każdy ołtarz trzema obrusami przykryty, z tych obrazów żaden nie jest cudowny. Czwarty ołtarz, w którym jest obraz św. Józefa konającego roboty staroświeckiej, także trzema obrusami przykryty.

Na boku ołtarza wielkiego idąc z zakrystyi po lewey ręce jest ołtarzyk stary, w którym statua N. Panny Różańcowey, stary, zły, u niego nigdy msza święta nie odprawuje się. Prebenda y inne takowe beneficium nie znajdują się w tym kościele y przeto obligacyi do odprawowania officium de Beata nie masz żadney oprócz iedney mszy świętey w poniedziałek za duszę JWJm xiędza Mateusza Kraszewskiego opata czerwinińskiego, tudzież za duszę xx kanoników Regularnych Laterańskich y parafianów, także w każdą niedzielę odprawuje się msza święta za fundatorów, dobrodziejów y parafianów tak żywych iako y zmarłych, tudzież uniwersarz w kwartał odprawuje się.

Kaplica w tym kościele jest na południe przytęczona do kościoła, przy drzwiach mniejszych, cała murowana y pokryta dachówką, ma okno z kratą murowaną, do niey z kościoła są drzwi od wschodu, w niey teraz nie ma ołtarza y te drzwi innym zasłonięte ołtarzem, pobocznym, ledwo się przez nie wciśnie szczupły człowiek. Wystawił tę kaplicę roku 1556 Jmość xiądz Jakub Szczypiorski, pleban winnicki dóbr Szczypiorna, w tey parafii dziedzic na znak wdzięczności [142] temu kościołowi, w którym był ochrzczony, chcąc zaś aby chwała Boska pomnożyła się postanowił swoim kosztem konserwować przy tey kaplicy xiędza z klasztoru czerwinińskiego, aby aktualnym różańca świętego był promotorem y uprosił Wjmcia xiędza Jana Lewickiego, a potem Ambrożego opata czerwinińskiego, aby mu dał plac do wystawienia domu dla promotora. Stało się, że mu pozwolono placu. na którym pomieniony fundator wystawił domek y opat pozwolił xiędza na funkcję promotorską. A ponieważ godzien jest pracownik zapłaty swojey, dawano temu promotorowi z dóbr Szczypiorna wszelką sustentacyą co do wiktury etc. te przedtem nazywały się sexagenae na potrzeby różne promotorskie, także z dóbr Szczypiorna przywożono drwa dla promotora. Promotor zaś za to

wszystko powinien był każdego święta y w niedzielę śpiewać z ludem różaniec w tey kaplicy, proboszczowi dopomagać w słuchaniu spowiedzi, kazać, katechizować, na processjach bywać etc. Która to fundacya od wielu lat zaginęła, ani się staraia PP successorowie ze Szczypiorna, aby po tylu przepędzonych latach ta kaplica promotorów miała.

Do tey kaplicy różańca świętego jest włoka na groncie dóbr Kosewo starostwa zakroczymskiego zaraz przy granicach pola pomiechowskiego a kończy się przy jeziorkowi czyli stawie przy drodze do Modlina ciągnący się, to jeziorko zowie [143] się xięże, którey włoki względem darowizny od xiążęcia Mazowieckiego powinno być zagonów 100, ale przez powietrze y różne inkursye teraz są zarosłe drzewami wielkimi, ledwo na zagonów 50, od lat 200 y więcej kościół pomiechowski w posesyi zostaje tey włoki.

3. Chrzcielnica iako przyzwoito jest opatrzona y tym wszystkim co do niey należy jest przeżyłana, dobrze zamknięta sadzaweczka przy chrzcielnicy y przy murze znajduje się. Chryzma z olejem świętym zachowuje się na boku wielkiego ołtarza na miejscu w murze dosyć uczciwym y tego roku sprokurowane. Chrzest niewiniąt nad 3 dni nieodwłoczy się daley. Baby w tey parafii znajdują się takie, iakie być powinny tak w życiu iako y obycaizach dobrych, umieć co potrzeba do chrztu w przypadku potrzeby.

4. Najświętszy Sakrament w przybytku przystoynym y dobrze kłódką zamkniętym zachowuje się. Komunikanty przez miesiąc trzy albo cztery razy renouują się w każdą niedzielę miesięczną publicznie wystawuje się w monstrancyi Venerabile względem indulgencji różańca świętego y processya z znaczną liczbą ludzi, z wielkim uszanowaniem y pobożnością odprawuje się. Puszka czyli cyborium, w którym zachowuje się Venerabile bławatem z kwiatkami [144] złotemi jest odziane, srebrne, wewnątrz wyłacane y poświęcane. Insza jest puszcza na olej święty do chorych znajduje się w miejscu pomienionym, gdzie chryzma jest zachowuje się. Lampa we dni święte y niedziele przed wielkim ołtarzem goreie kosztem proboszcza, nie z fundacyi żadney.

5. W tym kościele pomiechowskim postanowione jest bractwo różańca świętego Najświętszey Maryi Panny przez W.O. Marchacz Ś.T. doktora y wikaryusza konwentu warszawskiego oo dominikanów die 26 lipca roku 1699, któremu bractwu odpusty świętego Dominika są pozwolone na przywileju pergaminowym wypisaną W.O. Wincentego Kostrzewskiego Ś.T. doktora y wikaryusza oo dominikanów zgromadzenia S. Ludwika Bertranda dnia y roku iak wyżej, approbowane zaś od JW Andrzeja Załuskiego,² biskupa płockiego. Relikwie w tym kościele żadne nie znajdują się oprócz które są w portatellach.

Pieniądze z kwesty bracia y siostry różańca świętego wydają na świece y inne potrzeby tego bractwa; promotor ten sam co i wikary od proboszcza naznaczony.

O indulgentiach ołtarza uprzywilejowanego dla dusz w czyśćcu zostających jest powątpienie czyli są sprofundowane żadnego na to nie masz dowodu.

6. Ten cały kościół jest murowany, przez połowę pokryty dachówką a przez połowę gontami, potrzebuje pokrycia nowego, we środku jest kopuła do sygnarka, po bokach blachą pobita. Okien nowych jest 8. Nad ołtarzem wielkim jest okno okrągłe, na boku ołtarza wielkiego są dwa okna wielkie na dół wieniec jak łokieć jedno nowo reparowane, drugie całe nowe, trzy są na łokci 3, a dwa na łokci 2, wszystkie całe reparowane.

Drzwi jest dwoje, jedno bez przysionka, drugie wielkie przy których wchodząc jest wieża murowana, na której znajdują się dwa dzwony poświęcone, nie bardzo wielkie y trzy okna puste do wydawania głosu od dzwonów. Przy tych drzwiach kościelnych w tej wieży są dwie bramy, jedna do wejścia, druga do wyjścia, gdy się odprawia processja drzwi na boku tego kościoła mniejsze na południe dębowe zamykają się z cmentarza kłódką wielką. Drzwi także większe dębowe z kościoła grubym drągiem y kłódką zamykane.

Cmentarz ogrodzony parkanem już starym nie zamkniętym, czasem y było wpadnie nań. Plebania czyli pomieszkanie dla proboszcza jest dobre, dla [146] Imci księdza wikarego także osobne pomieszkanie dobre lecz poprawy dachu potrzebuje. Browarek razem z folwarkiem dla czeladzi stary poprawy wielkiej potrzebuje. Stodoły dwie dobre. Chlewy i chlewki pokrycia potrzebują. Jarmarki y kupiectwa żadne nie bywają. Kośnica drewniana pokryta gontami, wystawiona od Wjmci księdza Mateusza Kraszewskiego, naówczas proboszcza tego miejsca, podobnie y plebania z wikaryatem, do reparacji wszystkiej budowy nikt się nie interesuje tylko sam ubogi proboszcz.

7. Inwentarz probostwa pomiechowskiego.

Wolec trzyletni — 1, krów — 9, ialowiec dwulatek — 6, stadniczek mały — 1, cieląt wypustków — 3, koń jeden stary z klaczą — 2, świnie starych y młodych — 12, kaczek starych y młodych — 20, kur starych — 14, gęsi starych z gąsiorem — 5.

Włóki y role plebańskie.

Jedna włoka poczyna się od granicy kosewskiej to jest od tej, która należy do kaplicy różańcowej za granicą leżącą, ciągnie się szerokością swoją miarą chełmińską do drogi, która idzie do młyna. Druga włoka średnia prosto w poświętnie i kościół poczyna się tak jak y pierwsza od włóki różańcowej y wychodzi prosto w kościół do poświętnego, [147] na której stoi karczma dworska przeciw prawu za opactwa JW Jmci księdza Żaluskiego opata komendataryusza czerwńskiego wystawiona. Trzecia włoka poczyna się od tejże granicy kosewskiej nazwana, u rowu leżąca z przyczyny, że rów szrodkiem wyróżniony wody z borów spływające, ciągnie się y schodzi z góry na dół y idzie przez stęgny nizinę aż pod grodz dworską do kamienia kopanego.

Także ma kościół pola kawałek klin nazwany, niedaleko młyna Kuski, także prosto okopów szwedzkich poniżej figury za wsią murowanej, jest gruntu kawał do siana przy drodze wzdłuż stay dwa, a wszędzie ku okopom do góry stay półtrzecia, także na wschód za plebanią jest kawał pola topolnik nazwany, który od plebanii oblewa nowa rzeka, z drugiej strony Wkra nazwana, także za tym topolnikiem około pastewników czarnowskich nazwana się Xieża Łysa. Także prosto stodoł chłopskich przy dolnym okopie y cierniu wyrosłym jest ogród plebański stay dwoygiem nazwany Kaczmarz, także przed samym kościołem przy Wólce jest ogród plebański, który wypuszczony przez podział dwóm chłopom z poświętnego na sianie warzywa. Także jest ogród plebański pod samym podwórzem y kościołem na włóce czyli poświętnym, w którym jest sadzawka gdzie przedtem były budynki y kuźnia ten Jmci Pan Szydłowski, komisarz [148] opacki gwałtem płoty podciawszy odebrał y dworowi przywłaszczył.

Łąki plebańskie 3, jedna zawiera w sobie prętów 8, druga podobnie prętów — 8, trzecia nazwana okrągła leży nad samą Narwią przy granicy łąk górskich, od łąk zaś pomiechowskich rów naturalny okrągłością swoją otacza oneż.

Chłopów zaś z poświętnego: Jan Rembecki ma łąkę przy grodzi dworskiej spory kawałek, tę w roku terazniejszym 1775 dwór odebrał. Kacper Pająk ma łąkę niedaleko Narwi przy miejscu Kamień nazwanym. Jakubiak ma łąkę przy parowie w bloku półtora pręta kosi wszędzie y wzdłuż. Augustyn Pająk z drugiej strony parowy ma łąkę takąż jak Jakubiak. Filip Paweł Różalski ma łąkę pod krzakami za łąkami plebańskimi. Sebastyan Łukasiak ma także łąkę między krzakami y chłopami dworskimi, które z dawności nadane są dla podanych kościelnych, znajdzie się także włóki kościelnej pół na Czarnowie, te przed lat kilkadziesiąt gwałtownie słudzy dworu Pomiechowa odebrali w lat kilka trzymający niesłusznie, oddał kościołowi JW Jmci x Hozyusz, opat czerwński jako opiewa wizyta roku 1687 die 20 czerwca uczyniona. Potym znowu w lat kilkanaście dyspozytorowie Pomiechowa za opactwa JW Jmci x Żaluskiego gwałtownie tę włokę odebrali y dotychczas trzymają ją dwór niesprawiedliwie z krzywdą kościelną. Także włoka różańcowa na Kosewie jest za końcami u wrociów poświętnego, która jest w spokojnej posesyi.

Role chłopów poświętnego ex fundatione nadane [149] począwszy od granic modlińskich za włoką u rowu miąższy 12 ról chłopów, przy między Antoniego Sperkowskiego jest półwłózek traygiem stay, który sieie Kacper Pająk, przy tym półwłóczku leży ćwierć trygiem stay zagonów mająca 6, którą sieie Augustyn Pająk, za tą rolą jest także ćwierć zagonów mająca 6, a stay trygiem, którą sieie Augustyn Łukasiak, za miedzą chłopstwa dworskiego Mikołaja Rączki jest półwłózek stay trygiem zagonów 10, ten obsiewa Kacper Pająk, z drugiej strony tej włóki co do Kosewa leży prosto Kuski jak młyn jest za miedzą Wojciecha Cichonia półwłózek stay sześciorgiem zagonów 12, ten sieie Jan Rembecki, miąższy jeden półwłózek dworski, który sieie Kuska młynarz, są dwa półwłóczki mające po zagonów 12 y stay 5, jeden sieie Paweł Różalski, a drugi Augustyn Pająk.

Ogrody chłopów z Poświętnego.

Augustyn Paiak trzyma ogród funda kościelny, mający w sobie stay 4, poczyną się od drogi tylnej nazwany opłatki do Modlyna idący a kończy się po ścieżkę od dworu do kościoła biegnącą. Kacper Paiak sieie ogród z placem fundacyjny przy między Macieja Rączki chłopu dworskiego, który się poczyną podobnie od płota tylnej dróżki, a ciągnie się do płota we wsi przy drodze, jest go stay 7. Przy tym zaraz placu y ogrodzie jest ogród plebański fundacyjny, którego sieie Jan Rembecki, tej długości [150] co y Kacpra od płota y uliczki, ma szerokości łokci 55 od płota od wsi łokci 58. Daley idąc wedle Antoniego chłopu dworskiego za miedzą jest plac z ogrodem fundacyjnym, który trzyma Sabastyan Łukasiak. Ten ogród ma stay półczwarta, zagonów w nim 20. Chłopi kościelni darowani z temi placami, ogrodami, budzynkami, stodołami, chlewami plebanom pomiechowskim.

Bory, lasy pleban pomiechowski ma społeczne z dworem, jezioro przy granicy modlińskiej, sadzawek żadnych nie ma ani młyn, karczmę ma z szpitalem złączoną, wolne łowienie ryb w rzece Wkra.

Dziesięciny wytyczne ma proboszcz na wsiach opakich z Kosewka, z Goławic na Dembym w parafii zgierskiej tak z ról dworskich, iako i od chłopów.

Przedtym iako jest wiadomość z dokumentów odbierali proboszczowie dziesięcinę z Pomiechowa także dworu, iako i od chłopów z Czarnowa z całej wsi, także dziesięcinę wytyczną z Miękoszyna z całej wsi, z Brodów całej wsi teraz y tej nie dają, chociaż dekreta 2 ma kościół pomiechowski dziesięciny pieniężne z wiosek tych: Szczypiorna tak od dworu iako y od chłopów zł pol. 16, od WJPana Maruszewskiego, komornika ziemi zakroczymskiej przedtym zaś dawano wytyczną. Ze wsi Kikoły JW Jmości Pani Wesłowa, starościna golubska także od dworu iako y od chłopów daie zł pol. 12, a podobnie sama odbiera dziesięcinę wytyczną iako y JP Maruszewski z wioski Izbyca WJmości Pan Józef Karniewski tak ze dworu jako i od chłopów daie zł 16 a sam do dworu odbiera. Także z wioski Psucino WJmci Pana Wołowicza dziedzica [151] na Strzegocinie dają chłopci zł 12, przedtym była wytyczna, iakim sposobem obróciła się w pieniądze nie wiadomo.

Kościół pomiechowski ma zapisane summy na msze święte:

1. ma sumę zapisaną na dobrach Łukowa Wjmci Górskiego, pisarzowiczowy ciechanowskiej zł pol. 1500, zapis prowizyi jest po 7 od sta, a ta Pani daie tylko po zł 3 gr 15; ta suma zapisana jest w księgach grodzkich zakroczymskich we srzodę nazajutrz po S. Janie Chrzcicielu roku 1738.

2. z dóbr Zgagowo przeniesiona jest summa zł pol. 2000 za pozwoleniem JWjmci x Jana Zdziarskiego opata konwentu czerwńskiego przez sąd zakroczymski umniejszona do zł pol. 650 y na dobrach WJPana Maruszewskiego, komornika ziemi zakroczymskiej, który płaci prowizyi podług zapisu w autach za jeden rok od sta po zł 3 gr 15; ten zapis jest w księgach grodzkich zakroczymskich w poniedziałek po N. Pannie Wniebowzięcia roku 1771.

3. zapisana jest summa w mieście Makowie to jest na synagodze makowskiej przez Wjmci xiedza Mateusza Kraszewskiego, kanonika regu-

larnego laterańskiego, naówczas proboszcza pomiechowskiego za duszę swoją # 200 co czyni zł pol. 3600, od której sumy dają Żydzi prowizyi każdego roku na święto S. Jana Chrzciciela # 10. Zapisana jest ta suma w księgach makowskich w piątek po uroczystości W. Świętych roku 1774.

4. zapisana jest summa zł pol. 3300 do ołtarza Najświętszej P. Maryi różańcowej na msze przez Wjmci Pana Jana Karskiego, woyskiego [152] ciechanowskiego na dobrach Konarzewo Skuzy nazwanych w księgach grodzkich makowskich we srzodę nazajutrz po S. Andrzejowi Apostole roku 1751, dziesięcin zaś na stół biskupi w tej parafii nie masz żadnych.

Ten kościół pomiechowski na fabrykę albo iakie inne reperacye żadnych nie ma dochodów. Karbona w tym kościele jest pod kluczem proboszcza, ale ledwo do siedmiu złotych przez cały rok importuie. Witrykusów żadnych nie masz, gdyż y zwyczaju takowego nie zastałem. Prowentu jakie są do kościoła parafialnego pomiechowskiego te opiewają autentyczne wizyty y inne dokumenta xiąg czerwńskich metrycznych wyięte, o których żadnego nie ma powątpiewania. Dekret S. Nuncjatury Apostolskiej na karczmę y wolne szynkowanie wszelkiego trunku kościołowi pomiechowskiemu służącą ten jest przez extrat wyięty y pieczęcią utwierdzony. Także dekret konsystorza płockiego na też karczmę do kościoła pomiechowskiego należącą y ten z protokołu wyięty y podobnie pieczęcią stwierdzony. Dochody z tego probostwa pomiechowskiego expens na potrzeby różne mieyscowe tak xiedzu wikaremu wypłacaiać solarium iako też czeladzi etc. może się zostać każdego roku mniej albo wiecey zł pol. 150. Dekreta wizyt przesłane processa publiczne instrumenta przez dycezyę razem są ułożone.

8. Po śmierci Jmci x Jana Gawarczewskiego proboszcza tutejszego mieysca, który umarł dnia 1-go miesiaca stycznia roku 1775, ja Mikołay Mieszkowski, kanonik regularny [153] laterański ex prior konwentu czerwńskiego obrany na kapitułę czerwńską dnia 15 maja, prezentowany od JWjmci x Jana Zdziarskiego opata czerwńskiego oraz y od kapituły instytuowany od Wjmci x Augustyna Lipińskiego kanonika katedralnego płockiego, surogata konsystorza pułtuskiego, introdukowany do kościoła przez Wjmci x Franciszka Górskiego dziekana y proboszcza zakroczymskiego dnia 19 czerwca roku 1775, mam lat 50, z ziemi zakroczymskiej, z powiatu serockiego, zostałem presbyterem roku 1745, urodziłem się w tej dycezyi płockiej w parafii serockiej, minores ordines dawał mi JW Jmci x Zdzieborski opat czerwński, na subdiakony święcił mię JO Xże Teodor Czartoryski,³ biskup poznański, na dyakony JW Jmość Antoni Dembowski,⁴ biskup płocki, na presbytery JWjmci x Mikołay Dembowski,⁵ biskup kamieniecki, curam animarum administruję z xieżem wikarym moim Wawrzeńcem Milewskim kanonikiem regularnym laterańskim, który lat ma 25, rodził się w ziemi ciechanowskiej, w powiecie przasnyskim, minores ordines dawał mu JO X że Szembek,⁶ biskup uranopolitański, na subdiakony święcony od JW Jmci x Okęckiego,⁷ biskupa chełmskiego, na dyakony od JO Xcia Szembeka, biskupa uranopolitańskiego y na presbytery od niegoż.

Kazania y katechyzmy częścią przeze mnie samego, częścią przez xiedza wikarego, podobieństwo katechizmów mamy [154] na kształt x sp. Wuykowskiego o grzechach głównych, o wierze, tłumacząc im pacierz, Pozdrowienie Anielskie, Skład Apostolski y wykładając ceremonie kościelne etc.

Przy tym kościele w tej wsi y w innej wiosce parafialnej żadnych xięży inszych nie masz. Książki potrzebne iako to medytacye, iako teologii moralne dla nas konserwujemy, msza św. w niedzielę każdą odprawuie się za fundatorów y dobrodziejów tego kościoła w każdy zaś poniedziałek w x-dza Mateusza Kraszewskiego, kanonika regularnego laterańskiego odprawuie się msza św. żałobna z wystawieniem katafalku, podczas której gra się y śpiewa Dies ire etc. De profundis clamavi przed ołtarzem Opatrzności Boskiej iutrznia w niedzielę y święta odprawuie się grana zwyczajnie o godzinie ósmey a homilie śpiewają się przez Jmci xiedza wikarego, po skończonej iutrzni dzwonią na różaniec, który śpiewa organista y lud na nabożeństwo zgromadzony, po skończonym różańcu przydaie się koronka o ś. Trójcy.

Sakramenta w prywatnych domach nie bywają dawane. Akcydensa iako to pokładne, wychodne, kondukty, chrzty, śluby etc. nie wyciągają się większe iak są przez synod dyccezyalny naznaczone.

9. Wjmość xiażdż dziekan zakroczymski według terażniejszej dyspozycyi chwalebnie odprawuie kongregacye y na potym czynić będzie.

[155] 10. Szkół w tej parafii żadnych nie masz ani takowej szkoły, w którejby się dzieci początków uczyły, bo chłopci aplikują chłopców y dziewczyny do prac gospodarskich y cale na moje obligacye nic nie uważają.

11. Zakonników y zakonnic w tej parafii żadnych nie masz.

[157] 12. Szpital iest bez kaplicy stoi na poświętnym przy drodze taki, iedna izba dla dziadów y bab tyle co ich może wyżywić, bo dla nich żadney nie masz fundacyi. Druga izba iest obok pod iedną kondygnacją dla organisty, trzecia izba naprzeciwko pod tymże samym pokryciem, w której szynkują piwo y wódkę; ta wszystka budowla zruynowana, potrzeba nową wystawić.

13. Kaplica osobna od kościoła parafialnego pomiechowskiego iest o milę niekonsekwrowana, którą wystawili Ichmościowie xięża kanonicy norbertyni dla swojej wygody w własnej wsi Orzechowie za konsensem JW Jmci biskupa płockiego y plebana tutejszego, w tej kaplicy teraz msza nie odprawia się y żadnych aparatów, kielicha, mszała nie ma. Żydzi w tej parafii pomiechowskiej szkół y synagog nie mają, inszy sekty ludzie swoich miejsc do [158] modlenia się nie mają, bo w tej parafii nie znajdują się.

14. W tej parafii pomiechowskiej publiczni grzesznicy gorszący innych, iako to cudzołężnicy, publiczni nałożnicy, lichwiarze, bluźniercy, niezgody

y nienawiści między sobą oczywiste czyniący, inne zabobony czyli wróżenia albo gusa a osobliwie takie, z których nie małe pochodzą zgorszenia nie znajdują się. Inne występki y złe używania z czyieby okazy były nie pokazują się. Parafianie muszą wiedzieć wszyscy naukę, która iest do zbawienia potrzebna, bo dla wszystkich w kościele katechyzujemy, kazania powiadamy y podczas spowiedzi egzami-nujemy y uczymy.

[159] Registr aparatów kościoła pomiechowskiego

Srebro

Monstrancya srebrna z promieniami na wierzchu y koroną — 1
puszka z cymborium cała srebrna wyłaczana — 1
kielich srebrny z pateną nowy wyłaczany — 1
także kielich nowy z pateną fasonu dawnego wyłaczany — 1
kielich srebrny z pateną w szrodku wyłaczany — 1
kielich srebrny z pateną wyłaczany zewsząd, złamany przy sedesie — 1
patena srebrna do chorych z puszczką zamykaną — 1
puszcзка srebrna, w której się oley s. konserwuie z przykrywadłem — 1.

Cyna, miedź, mosiądz

Krzyż cynowy do ręki na processyą — 1
krzyż srebrny także trzymać w processyą — 1
łódka do kadzidla cynowa y z łyżeczką — 1
także łódka nowa do kadzidla — 1
trybularz mosiężny nowy — 1
kociołek mosiężny do noszenia wody na aspersyą — 1
miednica mosiężna w chrzcielnicy — 1
taca blaszana 1 do wody
łyżeczka mosiężna do polewania — 1.

Obrazy kościelne

Obrazów które panny w processyą noszą — 2
obrazów wiszących na ścianie znajdują się — 3
czwarty s. Dominika z chorągwi niegdyś dawnej

Proporce, chorągwie

Chorągiew wszystkich iest — 5
chorągiewki które noszą chłopcy — 2
proporców wszystkich znajdują się — 2
tablice dwie do pisania osób różańca s. malowane zielono

Książki różne kościelne

Książka metryk ochrzczonych począwszy od roku 1689, w której na końcu annotowana iest sepultura umarłych.
Książki szlubów od roku 1669 są dwie, na końcu zapisane imiona umarłych, insze metryki dawne dokumenta kościelne, książki, dekreta y dokumenta

różne, które były zamknięte w zakrystyi Szwedzi wyłamawszy drwi do kościoła /iako iest wzmianka w wizytach y niektórych papierach/ te na ładunki zabrali z kościoła stajnią zabiwszy srebro pozabierali.

[160] Mszały

Mszał wielki nowy — 1

mszały zdatne miey do używania, stare — 2

mszały żałobne — 2

książka do wpisowania w bractwo różańca s., w której są oycy S. Benedykta odpusty, agenda wielka, agenda mała do benedykcji z zaś złe dwie, ewangelika jedna.

Ornaty, kapy

Ornatów białych dobrych z stułami y manipularzami iest — 6

pośledniejszych zaś wszystkich iest 12 z stułami y manipularzami

kapa koloru białego — 1

kapa koloru czerwonego jedna

Palki, zasłony na kielichy, bursy

Obrusów lepszych do ołtarzów — 8, podlejszych z dziurami — 17, obrusów grubych konopnych na spod - 2, tuwalnia jedna z kwiatami zła, a druga dobra — 2.

Alby i humerały

Alba płótna cienkiego koroną długą podszyta, u dołu materia czerwoną — 1, alby dobre z płótna lnianego znajduje się — 4, alby wcale złe do używania mało co służą — 2, humerałów — 4.

Komże i korporały

Komże z koronkami znajduia się — 2,

komeszek miejszych dla chłopców do służenia mszy s. — 4

korporałów dobrych w zakrystyi — 15

puryfikaterzów nowych — 29

ręczników miejszych y większych — 12

pasków do opasania — 3

umbraculum białe rąbkowe do zasłonięcia monstratorium jedno.

Portatele

Portatilia z zawartemi w sobie relikwiami konsekrowane z wyrażeniem przez kogo y napisem znajduia się — 4.

Sprzęty różne kościelne

Obraz rżnięty Zmartwychwstania Chrystusowego — 1

krzyże do processyi drzewiane — 2

baldach okrągły — 1

ampulek szklanych par — 2

pulpit drzewiany — 1

lichtarzy drewnianych robotą staroświecką par — 2

pacyfikał rżnięty drzewniany — 1

żelazo do pieczenia hostyi — 1

cyrkuł do robienia komunikantów — 1

szczepce do świec gaszenia — 1

katafalk drzewniany o 3 gradusach z trumną malowany czarno — 1

kamień wielki na wodę święconą przy drzwiach pobocznych — 1

kolumny drzewniane — 2 przy kratkach, na których stoją lampy gorejące we dni święte przed Najświętszym Sakramentem.

[161] Supra⁸ scripta omnia sub tempus visitationis generalis producta, examinata et verificata die 15 mensis 8-bris Anno Domini 1775 Fabianus Daniłowski canonicus cathedralis Chelmensis praepositus Zgierscensi ecclesiarum decanatus Zakrocymensi visitator.

[165] Decretum reformationis pro ecclesia in Pomiechowo
die 15 mensis Octobris Anno Domini 1775 latum

Certa et indubidata fuere desideria Celsissimi Illustrissimi et Referendissimi Principis Antistitis Nostri Plocensis, omnes et singulas diaecesis suae visitare ecclesias ast cum publica negotia ardujratibus non rero plenissima ita obicem ponant, ut hoc praestan tissimum opus nullatenus perse perficere valeat. Nos itaque in partes sollicitudinis suae pastoralis assumpsit, specialique instrumento visitationem ecclesiarum decanatus Zakrocymensi commendavit, quatenus illum secundum sacros canones concilii Tridentini decreta et iuxta saluberrimas ipsius ordinationes perageremus de statuque earundem tam interno quam externo plenam informationem daremus repartaremusque. Quod nos opus omni possibili exequi capientes eo fine literas innotescentiales ad omnes dicti decanatus Zakrocymensi ecclesias cum praefixione termini via cursoria transmissimus et vigore earundem literarum innotescentialium ac ex termino incidenque principium visitationis in ecclesia Pomiechoviensi facere statuimus ad eamque condescendimus; ubi aliquomodo subsistentes, spiritualem doctrinam de utilitate generalium visitationum ac de efficalia sacramentorum frequentiorique ad ea accessu et usu; nec non de his vel maxime quae sunt necessaria necessitate medii et praecepti ad salutem animae praemisimus. Post hac autem ad visitandum sanctissimum et fontem baptismalem ac ad alia sacra loca revidenda processimus. Ubi primum.

Quo ad statum internum videlicet in [166] ipsa ecclesia lacunar, pavimentum, integritatem perietum. In altaribus sufficientia linteamina portatilia, camdelabra, gradus, decorem et munditiem. In sacristia: argenteriam, apparatus, sacerdotalia indumenta etc. Iura et documenta eiusque ecclesiae sedulo perspeximus quibus itaque perspectis licet quidem nihil devium ac deturpans hanc ecclesiam devenimus, quinimo omnia ordinate sita.

Ipsam etiam Illustrum et Adm. Rev. Nicolaum Mieszkowski canonicum regularem Lateranensem congregationis Cervenensi ad praesens huius eccle-

siae rectorem satis perfectum in vinea Christi operarium invenimus. Nihilominus eidem haec injungimus. Ut sacramenta signanter: baptismi, paenitentiae, eucharistiae, extremae unctionis ad primam requisitionem parochianorum sive ipse sive eius vicarius tempore prompte et indilate administrent. Integritati ecclesiae muratae, tectureque eiusdem et ceterorum /quod statum externum/ aedificiorum tempestive provideat et ne stillet tempestivet obviet. Sepimentum caemeterii conservari et idem occludi curet.

Quia subinde infert et osserit iniuriatam esse ecclesiam seque eius rectorem ademptione avulsioneque /non ita pridem per generosum Szydłowski commissarium quondam Illustris ac magnifici Tyzenhans thesaurarii Magni Ducatus Lithvaniae protunc tenutarii bonorum Pomiechowo/ certi hosti ab immemorabili tempore semper in possessione loci parochi ad annum videlicet 1770 plus minus existentis. Nec non prati laboriosi Joannis Robecki et decimarum de Pomiechowo, Czarnowo etc. adhanc ecclesiam spectantium.

Itidem injungitans eidem Illustri parochi quatenus sufficientia ecclesia documenta colligat, et magnificio commissario generali bonorum abbati alium producat, praesentes, ac vigore eorundem [167] documentorum, restitutionem praedictorum, prati, horti, decimarumque petat. Sivero nullus subsequetur effectus, tunc via supplicationis ad Illustrissimum et Reverendissimum Dominum Auditorem et Judicem Generalem Plocensem securrat, consulat, modumque recuperandi dicta avulsa expostulet.

Non possumus praetermittere et haec sequentia sed quimino decernimus primum memorem esse eundem hujus ecclesia rectorem et eius vicarium S. Chrisostomi Eloquii, qui sua contentus salute, alienam negligit, nec suam consequi patest, adeoque hoc semper attento.

Cathecheses non tantum juvenibus verum etiam adultis multum fructiferas diebus dominicis praeparatoriae dicendas nunquam praetermittat. Mundotiem in tota ecclesia ac circa altaria decorem haberi invigilet: matutinum, missam conventualem, doctrinam sacram et alias devotionis solitas regulariter et suo semper tempore absolvi omino studeat; ne aliquando. Omnes paraeciani propter unum aliquem missam expectent, nisi propter eximinu ecclesiae patronum aut alium dignitate fulgentem.

Decretis reformationis tam anterioribus, quam praesens satisfieri conetur; iura et documenta ecclesiae authentica semper conservari et a locis humiditate causantibus amoveri quinimo eadem una cum apparitibus et caeteris linteaminibus desiccare. Tabulam /in qua obligationes in ordine ad absolvendas missas tam fundatiales quam stipendiales adnotari volumus/ in sacristia supermensam affigi. Inventarium loci in omnibus tam rectorem, quam totam eius rem economicam concernentibus augmentari curet libros omnium metricarum accurate, munde ex exacte scribi non vilipendat. Sub tempus devotionis paschalis signanter [168] die Sabbathi Sancti in villas ad benedicenda esculenta non excurrat. Iniungimus denique ut illa omnia quae in synodo diaecesana sunt signanter tamen recentes Celsissimi Principis Antistitis nostri in literis eius pastorelibus ordinationes multum saluberrimas exaratas ad manus habeat legat et retineat ita decernimus.

Fabianus Zawisza Daniłowski canonicus cathedralis Chelmensis praepositus Zgierscensi ecclesiarum decanatus Zakroczymensi visitator.⁹

PRZYPISY

1. Wojciech Tolibowski w latach 1664–1655 był sufraganem plockim, zaś od 1655 do 1663 był biskupem poznańskim.
2. Andrzej Chryzostom Zahuski w latach 1683–1692 był biskupem kijowskim, w latach 1692–1699 biskupem plockim, a potem biskupem warmińskim.
3. Teodor Czartoryski w latach 1739–1768 był biskupem poznańskim.
4. Antoni Sebastian Dembowski w latach 1737–1752 był biskupem plockim, potem kujawsko-pomorskim.
5. Mikołaj Dembowski, brat Antoniego, w latach 1742–1757 był biskupem kamienieckim.
6. Krzysztof Hilary Szembek w latach 1767–1772 był koadiutorem biskupa chełmińskiego, od 1775 był koadiutorem biskupa plockiego, od 1785 r. był biskupem plockim.
7. Antoni Onufry Okęcki w latach 1771–1775 był biskupem chełmskim, zaś od 1775 r. biskupem poznańskim.
8. Tekst wpisany ręką wizytatora.
9. Tekst dekretu pisany przez wizytatora.